

TARTU ÜLIKOO

loodusmuuseum ja
botaanikaaed

Tartu Ülikooli loodusmuuseum
Vanemuise tn 46, Tartu

Tartu Ülikooli botaanikaaed
Lai tn 38, Tartu

Programmide info ja tellimine
Koduleht: natmuseum.ut.ee
E-post: natmuseum.haridus@ut.ee
Telefon: 737 6076

TÜ LOODUSMUUSEUM

ÕPPEPROGRAMMI KIRJELDUS

Eksootilised lemmikloomad (1. kooliaste)

Õppeprogrammi eesmärk

Programmi eesmärgid on anda ülevaade valitud eksootilistest loomadest, keda meie looduses ei leidu, kuid keda Eestis ja ka mujal maailmas lemmikloomadena peetakse; tutvustada, milliseid loomi võib võtta lemmikuteks; tutvustada looduse kaitse põhimõtteid, et olla teadlik keskkonnaprobleemidest ja liikide kaitsest; väärtustada elurikkuse kaitset, loodushoidlikku ja jätkusuutliku eluviisi. Loomi vaadeldes ja nende kohta rohkem teada saades tekitada huvi looduse vastu.

Õppeprogrammi lühitutvustus

Õppeprogrammis antakse põgus ülevaade eksootilistest lemmikloomadest TÜ loodusmuuseumi zooloogia õppeklassi elavnurga ja TÜ loodusmuuseumi püsiekspositsiooni elavnurga näitel. Õppeprogramm algab õppeklassis ja lõpeb TÜ loodusmuuseumi elavnurgas, kus tutvutakse seal elavate loomadega: madude, sisalike, kilpkonnade, putukate, ämblike ja tigude ja teistega. Lähemalt räägitakse loodusmuuseumi lemmikloomade eluviisist. Soovi korral on võimalik loomi ka lähemalt vaadata ja katsuda.

Arutletakse teemadel, milliseid loomi võib võtta lemmikuteks, et nad on koorunud või sündinud tehistingimustes, miks loodusest ei tohi loomi lemmikuteks võtta, miks on ebaseaduslik lemmikloomakaubandus kahjulik; kuidas inimese tegevus ja sekkumine loodusesse võib ökoloogilist tasakaalu kergesti häirida, põhjustades liikide kadumist, elupaikade vähenemist ja kliimamuutuse kiirenemist; kuidas kaitsta loodust ja elurikkust ning käituda loodushoidlikult ja jätkusuutlikult.

Õppeprogrammi kestus: 3 akadeemilist tundi (3 x 45 min)

Õppeprogrammi toimumise aeg: aastaringselt

Õppeprogrammi toimumise koht: TÜ loodusmuuseum

Sihtrühm: 1.–3. klass

Keel: eesti

Grupi suurus: kuni 25 õpilast ja õpetaja(d)

Õppeprogrammi läbiviija: loodusmuuseumi juhendajad: Aivo Tamm, Kersti Kihno.

Õppeprogrammi pakkuja: Tartu Ülikooli loodusmuuseum, Tartu, Vanemuise 46, Tartu

Info ja tellimine: koduleht <https://natmuseum.ut.ee/et/õppeprogrammid>; e-post loodusmuuseum@ut.ee; tel 737 6076

Lisainfo

TÜ loodusmuuseumis on tänapäevane õpikeskkond, õppekogud, uued õppeklassid ja uudne püsiekspositsioon, muuseumihoones on lift, trepid ja välistreppide kõrval sissepääsuks ka kaldtee. Õpetajal palume registreerumisel teavitada muuseumi teabespetsialisti või juhendajat grupi erisustest (näiteks erivajadusega õpilased jm) ja soovidest, koostöös kooli ja õpetajaga oleme valmis kohandama programmi erivajadustega õpilastele. Eksootiliste lemmikloomade programmi saab kohandada nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja vaimse puudega õpilastele. Õppeprogrammis arvestatakse õpilaste vanuse ja oskustega.

Programmiks vajalikud õppevahendid annab juhendaja, õppevahendid on arvestatud rühmatöök. Täpsem lisainfo saadetakse õpetajale registreerumisel. Muuseumis on riidehoid, kuhu saab jätta riided. Muuseumi ja õppeklassi tegevused toimuvad välisjalanõudes.

Õppeprogrammi kirjeldus

Õppeprogrammi ajakava, sisu ja tegevused

1. Sissejuhatus. Õppeprogrammi tutvustus. **10 min**

2. Esitus ja vestlus. Eksootiliste loomade tutvustus (selgroogsed). **20 min**

Eksootiliste loomade ülevaade: juhendaja tutvustab erinevaid eksootilisi loomi, kes elavad muuseumi õppeklassi ja muuseumisaali muuseumi elavnurgas, nende iseloomulikke tunnuseid ja eluviisi. Arutletakse elurikkuse kaitse, loodushoiu ja jätkusuutliku eluviisi üle. Kuidas inimese tegevuse tõttu võivad loomade looduslikud elupaigad kaduda ja killustuda. Paljude eksootiliste loomade elavad troopilistes vihmametsades. Kuidas vihmametsade maharaiumine ja näiteks õlipalmiistanduste rajamine mõjutab looduskeskkonda ja üldisemalt elukeskkonda ning rikub looduslikku tasakaalu. Miks räägitakse, et vihmametsad on elukeskkonna kopsudeks. Kuidas selline tegevus mõjutab inimest ja kliimat. Tutvustatakse, milliseid loomi võib võtta lemmikuteks, miks on ebaseaduslik lemmikloomakaubandus kahjulik ja samas kuidas kunstlikes tingimustes kasvanud lemmikloomade kasvatamine võib looduses elavaid loomi kaitsta. Rõhutatakse, et muuseumi elavnurkades elavad loomad ei ole loodusest püütud. Terraariumides ja akvaariumides kasvatavate loomade elutingimused peavad olema võimalikult sarnased looduslikele tingimustele. Neid tingimusi arvestades, mõistame paremini loomade osa erinevates kooslustes.

3. Eksootiliste loomade vaatlemine õppeklassis. **20 min**

TÜ loodusmuuseumi zooloogia õppeklassis elevate eksootiliste loomade tutvustus ja vaatamine (selgroogsed). Õppeklassis elavad erinevad eksootilised sisalikud, kahepaised, roomajad ja kalad. Vaadeldakse ja kirjeldatakse elusloomi, vastatakse suunavatele küsimustele. Vaadeldakse ja katsutakse nende kehasid.

4. Esitus ja vestlus. Eksootiliste loomade tutvustus (järg, selgrootud). **20 min**

5. Eksootiliste loomade vaatlemine õppeklassis (selgrootud) ja muuseumis. **50 min**

Vestlus. Loodusmuuseumiga tutvumine. Loodusmuuseumi õppeklassis ja elavnurgas tutvutakse seal elavate loomadega: madude, sisalike, kilpkonnade, tarantlite, tigude, putukate ja teistega. Soovi korral saab mõnda looma katsuda. Vaadeldakse ja kirjeldatakse elusloomi, vastatakse suunavatele küsimustele. Lapsed joonistavad enda lemmiklooma või looma, keda nad sooviksid endale lemmikloomaks ja tutvustavad teda. Vaadeldakse ja katsutakse loomade kehasid.

Kokkuvõtteks arutatakse õpilastega üle vaadeldud loomade liigid.

6. Kokkuvõtteid **15 min.**

Tagasiside vestluse käigus, suunavatele küsimustele vastamine jms.

Õppeprogrammi läbiviimiseks vajalikud õppematerjalid ja vahendid

Esitlus: roomajad ja teised lemmikloomad Eestis ja maailmas. Käega katsumiseks: roomajate ja putukate kestad. Õppeklassis ja muuseumis olevad elavnurga loomad. TÜ loodusmuuseumi püsinäitus.

Õppemeetodid

Vestlus, arutelu, vaatlus, kirjeldamine ja võrdlemine, lisavõimalusena oma lemmiklooma joonistamine ja tutvustamine.

Juhendajad

Loodusmuuseumi juhendaja Aivo Tamm.

Haridus. TÜ bioloog, bioloogia-keemia õpetaja.

Kogemus. Töötanud TÜ loodusmuuseumis alates 1987. a. Zooloogiaringi juhendaja alates 1994. a. Õppeprogrammide koostamine ja juhendamine.

Loodusmuuseumi juhendaja Kersti Kihno

Haridus. TÜ bioloogia, bioloogia-keemia õpetaja, MSc geoökoloogia.

Kogemus. Töötanud TÜ ökoloogia ja maateaduste instituudis (2007–2016), ERM-i giid alates 2016, TÜ loodusmuuseumis giid alates 2018, loodushariduse spetsialist alates 2022.

Õpetaja roll

Ootame õpetajalt koostöövalmidust ja aktiivset osalemist programmi tegevustes koos õpilastega. Õpetaja roll on ka hoida korda ja jälgida ülesannete täitmist. Enne programmi pole õpetajal vaja teha eeltööd. Palume õpilasi eelnevalt informeerida, et minnakse TÜ loodusmuuseumisse õppima ja et on võimalik puudutada või kätte võtta erinevaid eksootilisi loomi. Peale õppeprogrammi rakendab õpetaja õpilaste programmil saadud kogemusi ja teadmisi nende edasises õppetöös.

Ohutus ja selle tagamine

Õppekeskkond TÜ loodusmuuseumis ja botaanikaaias on tänapäevane, turvaline ja ohutu. Programmide (sh ka väliprogrammi) alguses tutvustab juhendaja grupile programmi kava ja reegleid (sh ohutust ja käitumisreegleid) ning juhendaja koos õpetajaga jälgib nendest kinnipidamist. Tuleb arvestada, et elavnurgas on elusad loomad ning nende vaatlemisel või katsumisel tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning muuseumisaalides on klaasvitriinid.

Tagasiside

Õpilased saavad anda tagasisidet vestluse käigus. Programm on üles ehitatud nii, et õpilased saaksid oma teadmisi näidata. Õppeprogrammi lõpus toimub lühike vestlus. Tagasiside küsitakse õpetajalt kirjalikult programmi lõpus.

Teaduspõhisus ja seosed

Programmid lähtuvad teaduslikust maailmavaatest. Programmides käsitletakse vastavalt teemale ja tegevustele seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda. Programmi teemad seonduvad loomade eluviisi, elupaikade säilimise ja kaitsmisega (looduskeskkonnas) ja keskkonnaprobleemidega, mis on seotud inimese tegevusega eri majandusvaldkondades ja ressursside kättesaadavusega (näiteks toit, eluase, tööstuse ja põllumajanduse saastus, kalakasvatuse poolt tekitatud kahjustuste teema ja nende ning sotsiaal- ja kultuurivaldkonnaga (inimeste teadmised ja traditsioonid eri maades, jahindus, kalandus ja turism, puhkamine, tervishoid, nt.

nakkushaigused). Programmi juhendaja tutvub jooksvalt teaduskirjandusega ning täiendab vastavalt programmi sisu. Juhendaja arvamus põhineb teaduskirjandusel.

Programmi tulemused (programmi lõpuks saavutatavad õpiväljundid ehk teadmised, oskused, väärtushinnangud ja käitumisviisid)

Õpilased teavad, milliseid eksootilisi lemmikloomi Eestis peetakse; millised on selliste loomade pidamistingimused ja kui palju ning millist hoolt need nõuavad; suhtuvad loomadesse lugupidavamalt; oskavad näha seoseid erinevate liikide vahel; väärtustavad elustiku kaitset; märkavad elurikkust ja tekib süvendatud huvi looduse vastu

Programmi seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega

Programmi tulemusena ja uute kogemuste kaudu suureneb õpilaste

keskkonnateadlikkus ja kujunevad säästva eluviisi harjumused ning hoiakud.

Programmides käsitletakse vastavalt teemale ja tegevustele seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda: millised on ämbliku- ja maokartuse psühholoogilised tagamaad; kuidas kartusest vabaneda; kuidas kasvatada eksootilisi lemmikloomi kodus; millised on nende vajadused; miks ei tohi looduses elavaid loomi püüda lemmikloomadeks.

Õpilased saavad teada, kust lemmikloomi saadakse; kelle poole pöörduda, kui eksootiline lemmikloom on haige; kui kaua eksootilised lemmikloomad elavad; miks on oluline, et loomi ei võeta lemmikuteks loodusest; kuidas seaduslik lemmikloomakasvatuse ja -kaubanduse aitab looduses olevaid liike säästa ja kaitsta. Lemmikute hooldamine aitab tekitada hoolimist looduse vastu üldisemalt. Õpilastes kujuneb positiivne ja hooliv hoiak meid ümbritseva keskkonna suhtes, kasvab teadlikkus keskkonnaprobleemidest (elupaikade vähenemine või saastumine) ja saavad teadmisi elustiku mitmekesisuse kaitsmiseks, jätkusuutlikuks eluviisiks.

Seosed riikliku õppekavaga (ainekavade ja/või üldpädevuste ja/või läbivate teemadega)

Põhikooli riiklik õppekava

Pädevused:

§ 4. Pädevused

(4) Õpilastes kujundatavad üldpädevused on:

- 1) kultuuri- ja väärtuspädevus;
- 6) matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus.

Õpitulemused:

2.1.3. I kooliaste

3. klassi lõpetaja:

- 1) eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning looduslikke ja tehislikke aineid (materjale); kirjeldab ja rühmitab neid eri tunnuste alusel, tuginedes tehtud vaatlustele ja katsetele;
- 8) toob näiteid elusorganismide tähtsuse kohta looduses;
- 9) kirjeldab taimede, loomade (sh inimese) ja seente välisehitust, toitumist, kasvamist ja liikumisvõimet ning seostab neid elukeskkonnaga;

Läbiv teema:

Teemaga Keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Programmis käsitletakse teemat, kuidas tegeleda oma hobidega (looduse vaatlemine, lemmikloomade kasvatamine jne) nii, et võimalikult vähe rikkuda ja ohustada loodust, käituda loodussõbralikult ja keskkonnasäästlikult.

Õppeprogrammis lõimitakse loodusõpetust muude õppevaldkondadega: matemaatika (loendamine, pikkuse võrdlemine), eesti keel (kirjeldamine, lugemine, kirjutamine).

Märksõnad: eksootilised lemmikloomad; lemmikloomad.